

Móda

CÍLE:

Žák zjistí původ svého oblečení.

Žák najde na mapě země původu.

Žák analyzuje na základě textu ekologické a sociální dopady textilního průmyslu.

2. STUPEŇ
ASTŘEDNÍ
ŠKOLA

1 VYUČOVACÍ
HODINA

Co budou žáci dělat:

Hodina je zaměřena na dva aspekty výroby oblečení – pěstování bavlny a pracovní podmínky v textilních provozech v chudých zemích světa. Žáci se nejprve zamyslí nad tím, z čeho a kde se jejich oblečení vyrábí a co o něm vlastně vědí. Z cedulek na oblečení zjistí odpovědi na předchozí otázky a státy najdou na mapě. Poté pracují s textem a zpracované informace zprostředkují sousedovi. Na závěr zhodnotí dopady textilního průmyslu na ŽP formou diamantu.

Důkaz o učení:

Žáci vyberou z textu důležité informace a ty, které je překvapily. Formulují a vyjádří svůj názor na podmínky při pěstování bavlny a práci v textilní továrně.

	TA		POMŮCKY
E	Co mám na sobě?	10 min.	Pracovní list (Příloha 1)
U	Co poví cedulka?	25 min.	Vlastní oblečení, mapa světa, lepicí papírky, školní atlasy, texty (Příloha 2), pracovní list (Příloha 1)
R	Diamant	10 min.	Pracovní list (Příloha 1), zadání pro diamant na tabuli

Co mám na sobě?

Každý si načrtne do pracovního listu (Příloha 1) sám sebe ve svém dnešním oblečení. Do jednotlivých kusů oděvu si každý запиše odpovědi na následující dvě otázky: Z čeho myslíte, že jsou vyrobeny jednotlivé kusy oblečení, které máte na sobě (stačí tři kusy) a kde se tento materiál pěstuje/vyrábí? V jaké zemi bylo oblečení asi vyrobeno a kde tato země leží? Pod postavu ještě každý запиše odpověď na otázku: Co všechno o svém oblečení nevím?

Stručně probereme odpovědi, zapisujeme na tabuli do dvou sloupců materiál a zemi původu.

Šetrný spotřebitel

Co poví cedulka?

Necháme žáky pracovat ve dvojicích. Během krátkého času mají za úkol z cedulek svého oblečení zjistit správné odpovědi na otázky z Aktivity – evokace a doplnit je případně do postavy. Zároveň každá dvojice na jeden lepicí papírek napíše zemi původu, která se vyskytovala nejčastěji, případně světadíl, pokud je každá země zastoupena jednou, na druhý papírek napíše nejvíce zastoupený materiál, z kterého je oblečení vyrobeno. Postupně, dle toho, jak jsou dvojice s úkolem hotovy, jdou nalepit oba papírky na mapu – papírek se zemí původu umístí do příslušné země, papírek s materiálem nalepí tam, kde se materiál pěstuje/vyrábí. Žáci to mohou zjistit ze školního atlasu. Poté co je mapa zaplněná, stručně zhodnotíme výsledek. Vzhledem k tomu, že většina oblečení se v současné době vyrábí především v zemích východní a jihovýchodní Asie, lze předpokládat, že na mapě budou papírky převažovat právě tam. Stejně tak lze předpokládat, že velká část oblečení je z bavlny. Zastavíme se tedy u těchto dvou věcí. Pokud tomu papírky na mapě neodpovídají, lze s žáky prodiskutovat, proč tomu tak asi je.

Žáci i nadále pracují ve dvojicích, nyní mají společně prodiskutovat, jaké to je pěstovat bavlnu a jaké je pracovat v textilní továrně na východě Asie. Co by kdo raději? Žáci se musí dohodnout, kdo si „zkusí“ pěstovat bavlnu a kdo „půjde“ vyrábět oblečení do továrny. Do každé dvojice dáme dva texty o bavlně / textilní výrobě (Příloha 2), každý si vezme ten odpovídající. Žáci si pro sebe text přečtou a vypíší z něj: dvě nejdůležitější informace, jednu věc, která je překvapila, a jednu věc, kterou si nedokážou představit. Poté následuje debata se sousedem na základě informací z textu. Žáci hovoří o tom, co je lepší, zda pěstovat bavlnu či pracovat v textilní továrně, a o tom, zda danou situaci můžeme (a chceme) něco dělat, případně jaké máme možnosti.

Na závěr se zeptáme, k jakému výsledku dvojice dospěly, co je nejvíc překvapilo, co si o popsané skutečnosti myslí apod.

Diamant

K reflexi použijeme metodu diamantu. Tato metoda slouží k stručnému vyjádření pozitivních a negativních rysů určitého tématu či problému a nutí dívat se na věc z různých hledisek. Do schématu zapisujeme odpovědi na dané otázky, každá linka znamená jedno slovo. První polovina diamantu vyjadřuje pozitivní stránky tématu, spodní polovina negativní stránky. Jako téma navrhujeme „bavlna“, „textilní průmysl“ či libovolný kus oblečení, které mají žáci na sobě. Žáci si také mohou vybrat, které téma si zvolí. Diamanty potom mohou zájemci přečíst jako básničku, po řádcích zleva doprava, bez zadávajících otázek.

Informace k tématu:

Smyslem tohoto listu je přivést žáky k zamyšlení nad jednou z nejsamozřejmějších věcí, kterou denně využívají, a tou je oblečení. Žáci se ve škole učí třídit odpad, možná i snižovat jeho množství, o oblečení se však moc nemluví. Móda je přitom neúprosná a nutí nás kupovat si oblečení ne podle potřeby, ale podle toho, co se právě v danou sezónu nosí.

Využití starého oblečení

3. environmentální dopady pěstování bavlny (stále větší množství užívaných pesticidů)

Problémů s textilním průmyslem je několik: ^{lu} na minimum)

Etický textil ...osti, v rámci kterých se jednotlivé suroviny a hotové ... (bavlna se pěstuje v subtropických oblastech, většina zpracovatelských firem je v rozvojových zemích)

Podrobné informace k pěstování bavlny a podmínkám panujícím v oděvním průmyslu najdete v kapi tole Oděvy v souvislostech v publikaci Nekup to!, z níž je vybrán i text pro žáky. Širší souvislosti, vztahující se zejména k strategiím nadnárodních firem a značkovému zboží, obsahuje kniha N. Kleinové Bez loga. Podobně zaměřený je i článek Š. Špačkové v časopise Sedmá generace: <http://www.sedmagenerace.cz/index.php?ar-t=clanek&id=222>.

Biobavlna

V současné době existuje několik alternativ, chceme-li si kupovat oblečení odpovědně k životnímu prostředí i lidem. Stále rozšířenější je biobavlna, pěstovaná bez použití pesticidů a umělých hnojiv. Začínají ji nabízet i velké módní řetězce (C&A, H&M aj.). Při zpracování biobavlny se nesmí používat množství dalších škodlivých látek, jako je např. chlór, formaldehyd a další. Pro výrobky z biobavlny neexistuje jednotná mezinárodní certifikace; mezi nejznámější organizace, které mají vytvořeny systémy kontroly biotextilu, patří **Organic Trade Association (OTA)** v USA, britská **Soil Association**, německá **International Association Natural Textile Industry (IVN)** či evropský a mezinárodní **Demeter**.

1.

Kromě důrazu na environmentální rozměr pěstování a zpracování bavlny existuje i textil zaručující lepší sociální podmínky pro zpracovatele – zákaz dětské práce, přiměřenou mzdu, regulaci počtu odpracovaných hodin apod. Takového oblečení má nejčastěji označení Fair Trade. Na nadnárodní výrobce textilu je vyvíjen tlak ve snaze zaručit lepší podmínky pro lidi pracující v textilním průmyslu – z organizací a projektů zabývajících se těmito aktivitami je nejznámější Clean Clothes Campaign (CCC). Tento projekt se snaží firmy vést k zavedení etického standardu pro své zaměstnance a dodavatele a k průkaznosti jeho dodržování.

2.

Další problém představuje množství oblečení, které už nechceme nosit. Existuje několik možností, jak toto oblečení využít lépe než jako objemnou položku ve směsném odpadu. Jednou možností je odevzdat vyprané a nositelné oblečení na charitu (je nutné se předem informovat v místních charitativních organizacích). Ve městech se stále častěji objevují i kontejnery na staré oblečení, které slouží také většinou charitativním účelům. Další možností je prodej oblečení v on-line secondhandu či bazaru. Většinu oblečení lze také použít při výrobě tkaných hadrových koberců. Můžete zjistit, zda ve vašem okolí není chráněná dílna či jiný výrobce, kde by materiál na koberce uvítali.

✓ BLSFTMJ TF W UPN, DP NĚÝ EOFT OB TPCŠ.

%P KFEOPUMJWADI LVTŮ PEŠWV TJ [BQJÝ PEQPWŠEJ OB EWŠ PUÈ[LZ:

- ; KBLIIP NBUFSJÈMV NZTMÓÝ, äF KF PCMFÿFOÓ WZSPCFOP
- ,EF TF UFOUP NBUFSJÈM QšTUVKE řJ WZSÈCÓ

1ŷFřUJ TJ UFYU, LUFŠâ TJT WZCSBM/B, B [BQJÝ TJ:

- 2 OFKEŮMFäJUšKÝÓ JOGPSNBDF

- 1 WšD, LUFŠÈ Uš QŷFLWBQJMB

- 1 WšD, LUFSPV TJ OFEPLÈäFÝ QŷFETUBWJU

1SPCFS TF TWa^N TQPMVäÈLFN řj TQPMVäBřLPV W MBWJDJ,
DP TF EP[WśEś^M řj EP[WśEś^{MB}.

■ \$P TJ P PCPV TJUVBDÓDI NZTMÓUF

.....

.....

■ _ŮäFN^F T UÓN OśDP Eś^{MBU} /BQJYUF TWĚ OÈWSIZ:

.....

.....

.....

.....

 B [ÈWśś
TJ WZQMT TWŮK
EJBNBOU:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Šetrný spotřebitel

Pěstování bavlny

Annan je typickým příkladem indického pěstitele bavlny. Na poli pracuje celá jeho rodina včetně jeho tří dětí, z nichž žádnému ještě nebylo 14 let. Annan neumí číst ani psát, v místním obchodě si však bez problémů může opatřit jakékoliv množství libovolného pesticidu (prostředku na hubení škůdců), který má ochránit jeho úrodu.

Annan si nedokáže přečíst, co je na plastovém obalu chemické látky, kterou právě koupil, napsáno. Neví, že tento přípravek byl v Evropě dávno zakázán, protože obsahuje látky příliš nebezpečné a jedovaté pro člověka i životní prostředí. Na své pole chodí bos, oblečený jen do cárů látek. Po použití chemických prostředků, které na své políčko denně rozprašuje z podomácku vyrobeného rozprašovacího stroje, se jen zběžně opláchně v trošce vody z pumpy — vody je málo a je jí potřeba na zavlažování bavlníku. Annan neví, že chemický přípravek vodou nesmyje. Rakovinotvorná látka proniká kůží do těla a způsobuje nenapravitelné škody na zdraví.

(Upraveno dle P. Ledvina (ed.): Nekup to! ZO ČSOP Veronica, Brno 2006, s. 33.)

Práce v textilní továrně

Raquel je šestnáctiletá dívka z chudé vesnické rodiny. Přišla za prací do pracovní zóny, která se skládá z oploceného komplexu různých továren a ubytoven na kraji většího města. Bydlí s dalšími šesti děvčaty v betonové místnosti dva krát dva a půl metru. Každé ráno vyráží do oděvní továrny na osmou a pracuje až do deseti hodin

večer. Přišije jednu kapsu za 36 sekund, to dělá sto přišitých kapes za hodinu, 1 150 kapes za dvanáctihodinovou směnu. Když je potřeba dodělat zakázku, musí v práci zůstat třeba až do tří hodin ráno. Vyspí se na zemi mezi šicími stroji a další den ji čeká to samé. Víkendy neexistují, na den volna má nárok jednou za čas.

V tovární hale je přes den velké horko a v noci tu kondenzují výpary, takže mnoho zaměstnanců onemocní zápallem plic. Kdyby Raquel onemocněla nebo otěhotněla, musela by pracovat pořád stejně, jinak by ji zaměstnavatel propustil. Raquel šla pracovat do továrny, aby mohla posílat vydělané peníze rodičům, ale platí za všechny přesčasy sotva uživí ji samotnou.

(Sestaveno dle N. Kleinová: Bez loga. Argo/Dokořán, Praha 2005, s. 212–225 a P. Ledvina (ed.): Nekup to! ZO ČSOP Veronica, Brno 2006, s. 34–35.)

Šetrný spotřebitel